

इयता : बारावी [STD. XII] : मराठी (१०९) [Marathi]

नमुना उत्तर-पत्रिका तथा : 2020 - 21 [Sample paper : 2020 - 21]

विभाग अ : गुण - 40

प्रश्न 1अ) वाचलेल्या परिच्छेदाधारे कोणत्याही सहा प्रश्नांची योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा. (6)

- 1] - आ] सामाजिक कार्यकर्ते
- 2] - अ] अनुभवी कार्यकर्त्यांसोबत वेळ घालवण्याचे
- 3] - इ] आपला व्यवसाय प्रथम, नंतर सामाजिक कार्य.
- 4] - आ] स्वातंत्र्य सैनिक
- 5] - अ] चिंता नाही. .
- 6] - अ] देशासाठी सर्वस्व त्यागणाऱ्यांची
- 7] - अ] समाजाचे निर्दयी व स्वार्थी रूप समजले.

अथवा

प्रश्न 1आ) वाचलेल्या परिच्छेदाधारे कोणत्याही सहा प्रश्नांची योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा. (6)

- 1] .... अ] व्यवसायात जम बसला नाही.
- 2] .... आ] मेहनत करूनही यश मिळत नाही. .
- 3] .... अ] काम योग्य प्रकारे न करणे.
- 4] ... इ] नशिबाची साथ नाही.
- 5] ... इ] कष्टाबरोबर अन्य अनेक कौशल्ये आवश्यक असतात.
- 6] . .... अ] केवळ परिश्रम केल्याने / कष्टाने सर्व मिळते.
- 7] ... आ] कसब

प्रश्न 2 अ) वाचलेल्या कवितेच्या आधारे कोणत्याही सहा प्रश्नांची योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा. (6)

- 1] - आ] गावाबाहेरील निसर्गाचे
- 2] - अ] छोटेसे गाव
- 3] - ई] बेटाबेटांतून
- 4] - आ] आडवी तिडवी
- 5] - अ] पाण्यात पाय टाकून
- 6] - आ] तट
- 7] - आ] झरा

अथवा

प्रश्न 2 आ) वाचलेल्या कवितेच्या आधारे कोणत्याही सहा प्रश्नांची योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा. (6)

- 1] .... इ] पारिजातकाचा सडा
- 2] .... इ] दुजाभाव न करता प्रेम केले.
- 3] .... इ] दंभ - मत्सराचा
- 4] .... अ] घरी आईच देवाच्या रूपात होती.
- 5] ..... आ] आईचे निधन झाले आहे.
- 6] ..... आ] कंटक
- 7] .... अ] आईचे जीवन

प्रश्न 3) सूचनेनुसार उत्तरे लिहा.

क) दिलेल्यांपैकी योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) (3)

- 1] वाक्याचा प्रकार - इ] प्रश्नार्थक
- 2] आज्ञार्थ - इ] आई वांग्याची भाजी छान कर.
- 3] नकारार्थी - आ] तुकाराम धाडसी नव्हता.
- 4] वाक्याचा प्रकार - इ] उद्गारवाचक

ख) दिलेल्यांपैकी योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) (3)

- 1] वाक्याचा प्रयोग - आ] कर्मणी
- 2] कर्मणी प्रयोग - आ] मानसीने गणिताचा पेपर सोडवला.
- 3] वाक्याचा प्रयोग - इ] कर्तरी
- 4] कर्तरी प्रयोग करा. - आ] बाबूराव नातवासाठी प्रेझेंट आणतात.

ग) दिलेल्यांपैकी योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) (3)

- 1] वाक्याचा काळ - आ] अपूर्ण भूतकाळ
- 2] सामान्य भूतकाळ - आ] युवाशक्ती ही देशाची एकमेव खरी संपत्ती होती.
- 3] पूर्ण वर्तमान काळ - अ] संशोधनाचे काम पूर्ण केले आहे.
- 4] काळ ओळखा - इ] सामान्य भूतकाळ

घ) दिलेल्यांपैकी योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) (3)

- 1] विशेषण - आ] वाक्या तिकड्या
- 2] आत्ता : अधोरेखिताची शब्द-जात - इ] क्रियाविशेषण अव्यय
- 3] सारेच : अधोरेखिताची शब्द-जात - आ] शब्दयोगी अव्यय
- 4] वाक्यातील क्रियापद - अ] चढलं

च) पुढील वाक्प्रचारांच्या अर्थाचा योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही दोन) (2)

१. पोटाने कावळे ओरडणे. - आ] भुकेने व्याकूळ होणे.
२. तोंड भरून बोलणे. - अ] खूप स्तुती करणे.
३. भाऊबंदकी असणे. - आ] भावाभावांत भांडण असणे.

छ) वाक्यातील अधोरेखित शब्दांऐवजी वाक्प्रचाराचा योग्य पर्याय निवडा. (कोणतेही दोन) (2)

- 1] - अ] उच्छाद मांडणे.
- 2] - आ] बळ लावणे.
- 3] - अ] उस्त नसणे.

प्रश्न 4) पुढील पठित गद्य उतारा वाचा, आणि विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (6)

खरे तर इतक्या हौसेने बांधलेला नवा कोरा बंगला आपण राहण्याअगोदर दुसऱ्याला भाड्याने देण्याची कल्पना ...

प्रश्न : वरील पठित उताराच्या आधारे योग्य पर्याय निवडून कोणत्याही सहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- १] - इ] नवा कोरा बंगला भाड्याने देण्याची
- 2] - आ] दोन
- 3] - इ] दुहेरी खर्चाचा मेळ घालण्यासाठी.
- 4] - इ] जायला निघाले.
- 5] - आ] बंगल्याभोवती सुंदर बाग होती.

- 6] - अ] अशोकाची झाडे .
7] - इ] वृक्षवल्लीचा सोयरा.

प्रश्न 5) पुढील पठित पद्य उतारा वाचा, आणि विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (6)

धरत्रीच्या कुशीमधी बीयबियानं निजली ..... दैव गेलं रे उघडी देव अजब गारोडी !

प्रश्न : वरील कवितेच्या आधारे योग्य पर्याय निवडून कोणत्याही सहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- 1] - अ] बहिणाबाई चौधरी
2] - आ] मातीची
3] - इ] शेतात कोंब तरारून आले.
4] - अ] वाऱ्याशी खेळता खेळता
5] - इ] देवाच्या भजनात
6] - अ] जणू प्रार्थना करतात की संपन्नता येऊ दे.
7] - अ] अहिराणी

विभाग ब : गुण : 40

प्रश्न 6. पुढीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची प्रत्येकी २५ / ३० शब्दांत उत्तरे लिहा. (10)

- 1] सोनार सोने तापवायचा .... पाण्यात टाकताच आवाज यायचा ... तो आवाज ऐकण्यासाठी ...
2] कपाळावर लाल सूर्याचे .. अर्थात कुंकवाचे .. लग्नात 'राबण्याचा गाव' आंदण म्हणून ...
3] ... सर्व परिस्थितीत पेपर लिहिण्याचा सराव .... उन्हाच्या तिरिपेचा सराव .. यासाठी रवी आरसा घेऊन शेजारच्या बंगल्यात ... तेथून मानसीच्या चेहऱ्यावर किरण ....
4] ....प्रथम नकार .. पण नंतर वाटले, यात विष असेल तर बरेच ... हालहाल होऊन मरण्यापेक्षा ..
5] ..... या पाठातून ' तंत्रज्ञानाच्या अति आहारी न जाता तारतम्याने उपयोग करावा' हा संदेश ...
6] ..... कवीने नको त्या विषयावर चर्चा .. हास्यविनोद केले.
7] दुष्काळी स्थिती .. पाऊस नाही ... जणू देवाच्या मनात आपल्याबद्दल प्रेम, मायाच नसावी .. असे वाटलं ... म्हणून कवी म्हणतात ...
8] नारळ जसा वरून कठोर, आत अमृतमय पाण्याने भरलेला .. तसे साधूचे अंतरंग ... बोधरूपी अमृताने भरलेले....
❖ सर्व योग्य मुद्दे, स्वतःची भाषा, शुद्ध लेखन यानुसार
प्रत्येक योग्य उत्तर : ०२ गुण.

प्रश्न 7. पुढीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे 60 / 70 शब्दांत लिहा. (15)

- 1] मुकुंद टाकसाळे यांची विनोदी कथा.पालक आपल्या अपेक्षांचे ओझे मुलांवर ... मानसी मेरिटमध्ये यावी यासाठी तिच्या पालकांचा अट्टाहास.. मुलगा राजू काही परिस्थितीजन्य कारणांमुळे ... मेरिट लिस्टमध्ये येऊ शकला नाही याचे वैषम्य .. मुलगी मानसीबाबत तसे होऊ नये ... कोणत्याही परिस्थितीत पेपर चांगला लिहिता यावा ... यासाठी ...
2] 'भुताचा जन्म' ही द.मा.मिरासदार यांची विनोदी कथा... अंधश्रद्धा कशा निर्माण होतात याचे सुंदर चित्रण .... कथेतील तुकाराम एक पैलवान .. रोज पाचपाचशे जोर .. मांसाहारी जेवण ..यामुळे दंड, मांड्या पुष्ट .. गर्दन उतू चाललेली ... नाक गालात हरवलेले .. हतीप्रमाणे चाल ... लांडगे

आडनावासारखा दिसायला .. पण उंदरासारखा भिन्ना .

- 3] संत शेख महंमद यांचा अभंग .. साधू व अभक्त यांचा परिचय .. इंद्रावन एका वेलीचे फळ .. पिकल्यावर दुरून सुंदर .. पण अतिशय कडू ... हाती घेतल्यावर हातालाही कडवटपण .. तसेच कपटी व्यक्ती .. वरून सुंदर .. दिसायलाच नव्हे वागायलाही वरवर गोड .. पण अंतरीचा हेतू चांगला, दुसऱ्यांना हितकारक नसतो .. त्याला अति जवळ करू नये.
- 4] निरंजन घाटे यांची ही एक विज्ञान कथा... तंत्रज्ञानाचा उपयोग तारतम्याने करावा हा बोध ..... बाबूरावांनी नातवास यंत्रमानव भेट ... यंत्रमानव माणसाला इजा करत नाही .. त्यात ऑसिमॉव्हचे नियम भरलेले ... ते म्हणजे ... मानवास इजा करणार नाही .. अकार्यक्षमतेमुळे इजा होणार नाही याची काळजी .. मानवाच्या आज्ञेचे पालन .. हे नियम पाळून मग स्वसंरक्षण. ..
- 5] शांता शेळके यांनी 'खांब' कवितेत घरातील स्त्रीचे महत्त्वपूर्ण स्थान .. स्त्री आपले दुःख मनातच ....घरातील सर्वांसाठी सतत कष्ट ... आल्यागेल्यांचा पाहुणचार ... आजारी माणसाची सेवा .... 'रांधा वाढा, उष्टी काढा' हे तर सतत चालूच ... शिवाय आपल्या उदरी वंशाचा दिवा वाढवते ... साऱ्या घराची जबाबदारी पेलते.
- 6] लेखक अविनाश हळबे यांची कथा 'वृक्षवल्लीचा सोयरा' .. लेखक नोकरीतील बदलीमुळे अमरावतीला ... नवा बंगला उन्नीकृष्णन यांना भाड्याने .. भोवती भरपूर मोकळी जागा .. अपत्यहीनतेवर उपाय मिळाला ... फुलांनाच मुले .. बाग फुलवली .. त्यांच्यावर ममतेची छाया धरली .
- 7] लेखक .. 1962 च्या भारत-चीन युद्धातील आठवणी ... मिळालेल्या आदेशानुसार यपक नाल्याच्या काठाने येत असता शत्रूच्या तावडीत .. लेखकाला एका छोट्या पेटान्यात .. आधीच ओलाचिंब .. थंडीने काकडून गेले ... पोटाने अन्न नाही .. बूट काढण्याचा प्रयत्न .. बूट सैल झाला तसा पाय सुजायला लागला .. मोजे काढताना पायाची कातडी सोलली ... बूट काढण्याचे श्रमही सहन नाही ... ग्लानी.
- 8] कवी फ. मु. शिंदे यांची 'बहरतील मळे' कविता .. दुष्काळाचे चित्रण .. परिस्थितीशी झुंजण्याचा आशावादही व्यक्त ... आकाश कोरडे ... देवाचे डोळेही कोरडे .. माणसांच्या डोळी पाणी .. पण तरीही आपल्या वावरासाठी झुंज देता-देता या धरती मातेच्या गर्भातील झरे वाहतील .. आणि पुन्हा मळे बहरतील .. हा आशावाद .

- ❖ थोडक्यात पाठ परिचय / प्रस्तावना ..
- ❖ उत्तरासाठी नमुन्यानुसार आवश्यक ते सर्व मुद्दे
- ❖ योग्य भाषा, शुद्ध लेखन आणि उचित समारोप
हे मुद्दे लक्षात ठेऊन प्रत्येकी 3 पैकी गुण [कोणतीही 5 उत्तरे]

प्रश्न 8) . पुढीलपैकी एका विषयावर सुमारे 150 / 200 शब्दांत निबंध लिहा. (10)

[दिलेल्या मुद्द्यांचा आधार घेऊन आपले मत / विचार / कल्पना मांडू शकता.]

- ❖ प्रत्येक विषयाला अनुसरून योग्य व आकर्षक सुरुवात / प्रस्तावना - - 2 गुण
- ❖ विषयाशी संबंधित आवश्यक ते सर्व मुद्दे - - 2 गुण
- ❖ भाषा सौंदर्य [विषयानुरूप काव्यपंक्ती, वाक्प्रचार, म्हणी इ.चा वापर.] - 2 गुण
- ❖ उचित समारोप - 2 गुण
- ❖ शुद्ध आणि योग्य भाषा, व सादरीकरण [परिच्छेद इ.] - 2 गुण

प्रश्न 9. [अ] पुढीलपैकी एका विषयावर सुमारे 70 / 80 शब्दांत संवाद लिहा.

(5)

1] वृक्ष संवर्धन -

अनेकविध कारणांनी झालेली वृक्षतोड .. याचे परिणाम म्हणून कमी पाऊस ... कधी अति पूर .. वन्य प्राणी नागरी वस्तीत .. वाढलेले तापमान ..... इ.

2] 'स्वच्छतेची जबाबदारी आपणा सर्वांची'

घाणीची किळस ... घर स्वच्छ पण सार्वजनिक ठिकाणे ?.. अस्वच्छतेची उदाहरणे .. कोणामुळे ?
... आपण सर्व जबाबदार .. स्वच्छतेचीही आपलीच जबाबदारी .. कशाप्रकारे ... इ.

- ❖ संवादात्मक लेखन : 2 गुण
- ❖ आवश्यक ते सर्व मुद्दे : 2 गुण
- ❖ योग्य भाषा व विरामचिन्हांचा वापर - 1 गुण

अथवा

ब] वृत्त-लेखन

- ❖ वृत्ताचा मथळा / शीर्षक - ½ गुण
- ❖ घटनेचे स्थान व दिनांक - ½ गुण
- ❖ आवश्यक ते सर्व मुद्दे, [उदा. मुख्य कार्यक्रम कोठे, मुख्य पाहुणे, पाहुण्यांचा मुख्य संदेश / कार्यक्रमासंबंधी विशेष माहिती इ.] - 2 गुण
- ❖ योग्य भाषा, अचूक लेखन, परिच्छेद इ. -2 गुण

*****